

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента

Грінченко Алли Миколаївни

на кваліфікаційну наукову працю

ВАН ЧЕНЬ

«ФОРМУВАННЯ ФАКТУРНО-СТИЛЬОВИХ ВИКОНАВСЬКИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ТА УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГРИ НА ФОРТЕПІАНО»

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена модернізацією освітньої галузі на основі поєднання традицій і новацій, які сприяють оновленню освітньої галузі на основі збереження цінностей та традицій культурного значення. Але враховуючи специфіку мистецької освіти, форму онлайн навчання та сучасні інноваційні технології, особливого значення набувають новітні методики, що поєднують важливі для музично-виконавської творчості процеси спрямовані на поступове оволодіння різноманітними виконавськими вміннями, що передбачають якісне опанування художньою технікою задля виконавської інтерпретації творів різних жанрів і стилів. Оскільки фортепіанна підготовка для майбутніх спеціалістів у галузі музичної та музично-педагогічної освіти є основним сегментом їхньої цілісної фахової підготовки, то фактурно-стильові виконавські вміння є одним з атрибутів художньої техніки як майбутніх викладачів фортепіано, так і майбутніх учителів музичного мистецтва.

Доцільність розвідок Ван Чень визначається виявленою здобувачем низки суперечностей: між значущістю та багатофункціональністю фортепіанної фактури в стильовому та виконавсько-інтерпретаційному контекстах та відсутністю системного формування уявлень щодо її художньо-образної феноменології в процесі фортепіанної підготовки майбутніх викладачів та вчителів музичного мистецтва; між важливістю опанування фактурно-стильовими виконавськими вміннями майбутніх викладачів та учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано та відсутністю цілеспрямованого методичного забезпечення цього процесу; між вимогами щодо застосування фактурно-стильовими виконавськими вміннями майбутніх викладачів та учителів музичного

мистецтва у фаховій підготовці та відсутності розроблених критеріїв і показників їх оцінювання.

Дисертаційне дослідження Ван Чень «Формування фактурно-стильових виконавських умінь майбутніх викладачів та учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано» входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» та становить частину наукової теми «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» (реєстраційний номер 0120U002017).

Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Протоколом від 28.10.2021 р. №4.

Серед найбільш істотних наукових результатів, що містяться в дисертації, слід відзначити наступне: теоретичне обґрунтування та розв'язання проблеми формування фактурно-стильових виконавських умінь майбутніх учителів і викладачів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано як важливого ресурсу художньої техніки піаніста та засоби реалізації якісної інтерпретації твору відповідно до його образу та стильової належності; розкрито феномен фактурно-стильових умінь фортепіанного виконавства через функціональні кластери (емоційно-аудіальний; когнітивно-інтерпретаційний; хронотопно-перцептивний та художньо-перформативний); доведено, що фактурно-стильові виконавські уміння є адаптивним багатфункціональним конструктом, у змісті якого знання пов'язані зі стильовою особливістю фактури музичних творів, художніми методами їх інтерпретації та аудіально- тактильно- та часопросторово-перцептивними навичками.

Наукову значущість у дослідженні має визначення сутності феномену фактурно-стильових виконавських умінь у двох проєкціях: відповідно до виконавських умінь музиканта-піаніста та відповідно до виконавсько-педагогічної підготовки майбутніх викладачів фортепіано та вчителів музичного мистецтва; а також структура зазначених умінь, що охоплює техніко-фізіологічний компонент, мобільності та вправності володіння різними фактурами в різних стилях, застосування художньо-образного та стильового контексту фортепіанної фактури твору в процесі роботи над ним і в концертному виконавстві.

Заслужують уваги методологічні засади спрямовані на розв'язання проблеми формування фактурно-стильових виконавських умінь майбутніх викладачів та учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано, а саме: наукові підходи (інформаційно-музикологічний, когнітивно-рефлексійний; виконавсько-компетентнісний; контекстно-творчий) та відповідні до підходів обґрунтовані педагогічні принципи зумовили досягнення високого рівня наукової обґрунтованості отриманих результатів.

Наукова значущість також підкреслюється розробленими педагогічними умовами: стимулювання адекватного самооцінювання художньо-технічного виконавського ресурсу та шляхів його покращення; цілеспрямоване накопичення досвіду практичного застосування фактурно-стильових еталонів світової фортепіанної спадщини; динамізація художньо-творчого ставлення до фактурно-стильових умінь у виконавській та педагогічній інтерпретації фортепіанних творів.

Слід звернути увагу на практичну значущість розроблених методів, що забезпечували результативність констатувального і формувального експериментів. Встановлено й науково обґрунтовано критерії оцінювання досліджуваного феномену: рефлексійно-самокорегувальний критерій дозволив з'ясувати рівень розвитку вміння усвідомлювати власні виконавські можливості та вміння подолання труднощів на основі рефлексії власних відчуттів, самоспостереження і самоконтролю; мотиваційно-виконавський критерій оцінює ступінь мотивації студентів до навчальної і інтерпретаційно-виконавської діяльності; інтерпретаційно-творчий критерій оцінює рівень володіння фактурою як атрибутом художньої техніки та засобом художньо-образної виконавської інтерпретації твору.

Реалізація авторської методики відбувалася протягом трьох етапів (установочно-рефлексійний, виконавсько-мобілізаційний, художньо-образний, інтерпретаційний) через запровадження наступних методів: оцінювання записів власного виконання творів; вправи на відчуття різних видів фактур на клавіатурі, на чергування напруження і розслаблення, на відчуття опори руки на клавіатуру; на швидку зміну фактур; проведення колоквиумів, круглих столів; створення банку виконавських фактурно-стильових еталонів-образів; побудова функціональної ментальної карти засобів виразності художнього образу тощо.

Впровадження методики забезпечило позитивні зміни щодо рівнів сформованості фактурно-стильових виконавських умінь майбутніх

викладачів та учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано. Підтвердження достовірності отриманих результатів здійснювалося на основі обробки експериментальних даних методами математичної статистики, зокрема критерія Фішера.

На підставі аналізу дисертації Ван Чень «Формування фактурно-стильових виконавських умінь майбутніх викладачів та учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано» констатуємо, що науковий апарат сформульовано кваліфіковано; поставлені завдання реалізуються поетапно і висвітлюються у змісті трьох розділів дисертації.

Про достатню повноту викладу результатів дисертації Ван Чень свідчать висвітлені основні положення кваліфікаційної наукової праці в низці публікацій, зокрема в 7 публікаціях автора, з яких 1 – у співавторстві. Із них: 3 – у фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному виданні, 3 – апробаційного характеру. Статті написані українською, англійською, китайською мовами. На підставі зазначеного можемо стверджувати, що дисертація повністю відповідає спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Дискусійні положення та зауваги до змісту дисертації.

У цілому позитивно оцінюючи результати кваліфікаційної наукової праці, висловимо наступне побажання:

1. У дослідженні представлено цікаві репертуарні списки, в яких надається перевага інструктивним і художнім етюдам, поліфонічним і програмним творам. Нажаль, у тексті не застосовано варіації, в яких представлено зазвичай різні варіанти фактури. Рекомендуємо розширити пропонувані списки за рахунок жанрового різноманіття (наприклад, Прелюдії Ф. Шопена, класичні або вільні варіації).

2. Дисертація містить ґрунтовний теоретичний аналіз, джерельну базу. Разом з тим підрозділ 1.1. дещо переобтяжений інформацією щодо різноманітних умінь, які є дотичними до фактурно-стильових виконавських умінь. Задля оптимізації рекомендуємо таку інформацію подавати в таблицях.

Зазначене зауваження має рекомендаційний характер і не впливає на позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Висновок про відповідність кваліфікаційної наукової праці чинним вимогам. Дисертація «Формування фактурно-стильових виконавських умінь майбутніх викладачів та учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано» є актуальним, оригінальним і

завершеним дослідженням, в якому його автор, Ван Чень, отримала науково обґрунтовані результати і кваліфіковано виконала поставлене наукове завдання, продемонструвавши володіння методологією наукової діяльності та спроможність продукувати результати, яким властиві наукова новизна, теоретична і практична значущість. Рецензована кваліфікаційна наукова праця відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка, Ван Чень, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Рецензент:

Кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри музично-інструментальної підготовки
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Алла ГРІНЧЕНКО

